

самовр-ня має відповідати заг. і спец. вимогам профес. компетентності. Вступ на службу в органи місц. самовр-ня здійснюється шляхом призначення громадянина України за результатами конкурсу на посаду службовця місц. самовр-ня, якщо ін. не передбачене законом. Посади службовців місц. самовр-ня поділяються на категорії та підкатегорії залежно від порядку призначення, змісту й обсягу повноважень, необхідного рівня профес. компетентності та ступеня відп-сті. Службовцям місц. самовр-ня встановлюються ранги, які є видом спец. звань. Суб'єкт призначення присвоює службовцям місц. самовр-ня, які займають посади: а) категорії I, – 1, 2, 3 ранг; б) категорії II, – 3, 4, 5, 6 ранг; в) категорії III, – 6, 7, 8, 9 ранг. Черговий ранг у межах відповід. категорії посад присвоюється службовцю місц. самовр-ня через кожні 3 роки з урахуванням оцінювання результатів його служб. діяльності. Службовець місц. самовр-ня може бути позбавлений рангу лише за рішенням суду. Щороку підлягають оцінюванню результати служб. діяльності службовців місц. самовр-ня для визначення ступеня досягнення встановлених завдань за показниками результативності, еф-сті та якості виконання таких завдань. За результатами оцінювання службовцю місц. самовр-ня може виставлятися, з обґрунтуванням, негат., позит. або відмінна оцінка.

До службовця місц. самовр-ня може бути застосовано один із таких видів дисциплінарного стягнення: 1) зауваження; 2) догана; 3) сувора догана; 4) звільнення з посади.

С. в о. м. с. припиняється: 1) у разі втрати права на С. в о. м. с. або його обмеження; 2) за ініціативою службовця місц. самовр-ня або за угодою сторін; 3) за ініціативою керівника служби; 4) у зв'язку із закінченням строку перебування на посаді службовця місц. самовр-ня; 5) у зв'язку з обставинами, що склалися незалежно від волі сторін; 6) у разі застосування заборони, передбаченої ЗУ «Про очищення влади»; 7) у разі незгоди службовця місц. самовр-ня на проходження С. в о. м. с. у зв'язку із зміною її істотних умов; 8) у разі виходу службовця місц. самовр-ня на пенсію; 9) у разі досягнення службовцем місц. самовр-ня 65-річного віку або завершення відповід. строку перебування на С. в о. м. с. після досягнення 65-річного віку (у разі його продовження); 10) у разі переведення особи, за її згодою, на ін. підприємство, в установу, орг-цію або обрання (затвердження) на виборну посаду.

Лит.: Лопушинський І. П., Філіппова В. Д., Плющ Р. М. Служба в органах місцевого самоврядування України: новації законодавчого забезпечення // *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*, 2022, № 1 (19). DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-1\(19\)-103-113](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-1(19)-103-113); Падалко Г. В. Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження. Х., 2012; Стешенко Т. В., Канюк М. Т. Муніципальна служба в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // *Державне будівництво та місцеве самоврядування*, 2022, вип. 43.

П. М. Любченко.

СЛУЖБОВА ІНФОРМАЦІЯ – вид публ. інформації з обмеженим до-

ступом, що міститься в док-тах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу служб. кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напрямку діяльності установи або здійсненням контр., наглядових функцій органами держ. вл., процесом прийняття рішень і передують публ. обговоренню та/або прийняттю рішень; інформація, зібрана в процесі оперативно-розшукової, контр-розвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до держ. таємниці.

С. і. є одним із типів інформації з обмеженим доступом про діяльність органів держ. вл., оскільки її розголошення може завдати істотної шкоди інтересам нац. безпеки, громад. порядку, проведенню розслідування, неупередженості правосуддя, міжнар. відносинам та ін.

В ін. д-вах інформація про діяльність органів держ. вл., що за своєю прав. природою може бути визначена як С. і., має ін. назву, зокрема «інформація для служб. користування», «служб. таємниця» та ін. Кожна д-ва на підставі нац. зак-ва визначає власні стандарти щодо підстав, умов і порядку віднесення інформації до служб. Разом із тим сьогодні РЄ ухвалила Конвенцію про доступ до офіційних документів, у якій встановила мінім. стандарти віднесення офіц. док-тів до інформації з обмеженим доступом. Зокрема, відповідно до ст. 3 Конвенції обмеження повинні бути чітко встановлені законом, бути необхідними в дем. сусп-ві й пропорційними з метою захисту: а) нац. безпеки, оборони і міжнар. від-

носин; б) громад. безпеки; с) профілактики, розслідування і суд. переслідування крим. діяльності; d) дисциплінарного розслідування; е) інспекційних, контр. і наглядових функцій органів держ. вл.; f) недоторканності приват. життя та ін. особистих інтересів; g) комерційних та ін. інтересів; h) екон., кредитно-грошової та валютної політики д-ви; і) рівності сторін у ході суд. розгляду й ефект. здійснення правосуддя; j) навколишнього середовища; чи k) конфіденційності обговорень у ході підготовки будь-якого питання всередині органу держ. вл.

У доступі до інформації, яка міститься в офіц. док-ті, може бути відмовлено у випадку, якщо її розголошення спричинить чи з часткою ймовірності може спричинити шкоду хоча б одному з інтересів, викладених вище, якщо сусп. інтерес в розкритті цієї інформації не переважає.

Також у Конвенції визначено необхідність установлення часових термінів, після яких припиняється застосування обмежень щодо доступу до офіц. док-тів.

Рішення про віднесення відомостей про діяльність вл. до служб., як правило, приймається спеціально уповноваженими комісіями або посадовими особами в кожному органі держ. вл. С. і. стає відкритою інформацією відповідно до рішення органу держ. вл. чи за суд. рішенням.

В Україні визначення, підстави та порядок доступу до служб. інформації регулюються ЗУ «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації».

Відповідно до ст. 9 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» суб'єкт владних повноважень може віднести до С. і лише такі категорії інформації, як: 1) внутрівідомча служб. кореспонденція, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою на прямої діяльності установи або здійсненням контр., наглядових функцій органами держ. вл., процесом прийняття рішень і передують публ. обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до держ. таємниці.

У наук.-практ. коментарі до ЗУ «Про доступ до публічної інформації» наголошується, що під внутрівідомчою служб. кореспонденцією слід розуміти будь-який документ – незалежно від його назви та реквізитів – який підготовлений служб. чи посадовою особою суб'єкта владних повноважень і адресатом якого є ін. особа чи структ. підрозділ цього суб'єкта владних повноважень. Напр., листування між тер. підрозділом м-ва та його центр. апаратом охоплюється поняттям «внутрівідомча служб. кореспонденція». Разом із тим необхідно наголосити, що не може вважатися внутрівідомчою кореспонденцією листування між органами держ. вл., а отже, цю кореспонденцію не можна вважати такою, що може бути віднесена до С. і.

Належність публ. інформації до одної з вищезазначених категорій інформації не означає автоматичного віднесення публ. інформації до служб. Відповідно до вимог, установлених укр. зак-вом і суд. практикою, така інформа-

ція може бути віднесена до служб. лише при дотриманні сукупності таких вимог: 1) виключно в інтересах нац. безпеки, тер. цілісності або громад. порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я нас., для захисту репутації або прав ін. людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя; 2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; 3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає сусп. інтерес у її отриманні.

До С. і. не можуть бути віднесені відомості: про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природ. явища й ін. надзв. ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; про стан здоров'я нас., його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соц. забезпечення, а також про соц.-демогр. показники, стан правопорядку, освіти і культури нас.; про факти порушення прав і свобод людини, включаючи інформацію, що міститься в архівних док-тах кол. радян. органів держ. безпеки, пов'язаних із політ. репресіями, вчиненими представниками тоталітарних режимів; про незакон. дії органів держ. вл., органів місц. самовр-ня, їх посадових і служб. осіб та ін. суспільно необхідна інформація. Крім того, відповідно до прав. позицій ВС і ВАСУ, не може бути віднесено до С. і. відомості про розпорядж. бюдж. коштами, володіння, користування чи розпорядж. держ., комун. майном, умови отримання

цих коштів чи майна, прізви., імена, по батькові фіз. осіб і найменування юрид. осіб, які отримали ці кошти або майно, за винятком, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам нац. безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, але при дотриманні сукупності вимог, передбачених вище. Для прикладу, не може бути обмежено доступ до інформації щодо отримання фіз. особами житла у служб. чи у безстрокове користування. Це підтверджується прав. позиціями ВАСУ. Зокрема, в ухвалах ВАСУ від 23.06.2015 та від 30.04.2015 зазначається, що доступ до відповід. інформації не може бути обмежено, бо вона належить до категорії інформації про розпорядж. бюдж. коштами, володіння, користування чи розпорядж. держ., комун. майном, умови отримання цього майна, прізви., імена, по батькові фіз. осіб і найменування юрид. осіб, які отримали це майно.

Публ. інформація не може бути віднесена до служб. інформації, якщо ця інформація міститься в рішенні відповід. органу, у т. ч. й в актах індивід. дії (указ, наказ, рішення, розпорядж., постанова та ін.), за винятком інформації, що зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни. Для прикладу, не може бути надано гриф «ДСК» постанові, розпорядж. КМУ, наказу Податкової адміністрації України та ін. При наявності підстав віднесення публ. інформації до служб. суб'єкт владних повноважень надає такій інформації гриф «Для служб. користування». На док-ті, у якому міститься С. і., зазнача-

ється, що цей док-т містить С. і. Обов'язковість надання грифа пояснюється необхідністю особл. обліку та зберігання таких док-тів, зокрема для забезпечення належної реєстрації таких док-тів у системі обліку публ. інформації, передбаченій у ст. 18 ЗУ «Про доступ до публічної інформації». Гриф надається як матер. носіям С. і., так і док-там в електронній формі.

Необхідно звернути увагу, що до С. і. відносять конкр. інформацію, а не в цілому док-т. У разі, якщо запитується док-т, що містить С. і., відповідно доступ додається до частини док-та, що не є інформацією з обмеженим доступом. Зокрема, в ухвалі ВАСУ від 23.04.2015 зазначається, що розпорядник інформації у випадку, коли в док-ті міститься інформація з обмеженим доступом, зобов'язаний надати не док-т, а інформацію, доступ до якої необмежений. Кожен випадок невідкриття інформації має бути чітко визначений.

У разі створення переліку С. і. суб'єкт владних повноважень тим не менш повинен у кожному конкр. випадку при запитуванні відповід. інформації обґрунтувати віднесення публ. інформації до служб. інформації відповідно до ч. 2 ст. 6 ЗУ «Про доступ до публічної інформації».

Сам перелік С. і. не може вважатися інформацією з обмеженим доступом і повинен оприлюднюватися та надаватися за запитом. Необхідно звернути увагу, що до переліку С. і. не можуть бути віднесені ін. види інформації з обмеженим доступом, зокрема суб'єкт владних повноважень, що вирішив ухвалити відповід. перелік, не може

внести до цього переліку такі види інформації, як банківська таємниця, персональні дані та ін.

Лит.: Закон України «Про доступ до публічної інформації»: науково-практичний коментар / Р. Головенко, Д. Котляр, О. Нестеренко, Т. Шевченко; заг. ред.: Д. Котляр. К., 2012; Нестеренко О. В. Інформація в Україні: право на доступ. Х., 2012; Огляд суд. практики Верховного Суду у спорах щодо забезпечення права особи на доступ до публічної інформації. К., 2020. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_VS.pdf; Правові позиції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та судова практика щодо реалізації права на доступ до публічної інформації / Спільна програма ЄС та РЄ «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні». К.?, 2015? URL: <https://rm.coe.int/1680599209>.

Т. М. Слінько, О. В. Нестеренко.

СОЦІАЛЬНІ ПРАВА – різновид осн. прав, спрямованих на гарантування та забезпечення необхідних умов існування людини. Традиційно до цієї групи відносять право на охорону здоров'я, право на достатній одяг, житло та харчування, право на працю тощо.

Ці права, які відносять до прав «другого покоління», мають свою особл. юрид. природу, яка досить чітко підкреслюється в ч. 1 ст. 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966: «Кожна держава, яка бере участь у цьому Пакті, зобов'язується в індивідуальному порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема в економічній і технічній галузях, вжити в максимальних межах наявних ресурсів заходів для

того, щоб забезпечити поступово повне здійснення визнаних у цьому Пакті прав усіма належними способами, включаючи, зокрема, вжиття законодавчих заходів». Тим самим підкреслюється, що на противагу правам першого покоління захист С. п. обумовлений наявними у конкр. д-ви ресурсів для задоволення соц. потреб.

З цією особливістю пов'язана й наст. особливість С. п., а саме обмежені можливості їх захисту в суді. Ідеться про те, що С. п., як типові «позит.» права чи «права на частку в сусп. благу», передбачають, що рішення з розподілу цих сусп. благ буде передано на рівень політ. органів представн. характеру, що володіють значною дискрецією при ухваленні відповід. рішень.

Достатньо показовою в цьому відношенні є прав. позиція Верхов. суду Ірландії: «Ступінь та способи, якими здійснюються повноваження держави зі збору доходів, а також цілі, на які витрачаються ці кошти, є постійним предметом політичних спорів і протиріч, попри те домінуюча роль у цій сфері двох державних органів, Уряду та Палати представників, сумніву не підлягає. Перегляд рішень Уряду або ж Палати представників Ірландії у цій сфері означає для судів взяття на себе ролі, покладеної виключно на ці державні органи, причому суди, очевидно, не володіють достатніми засобами для виконання цієї ролі» (справа «McKeena v. An Taoiseach», 1995). Певною мірою йому вторить і Федер. конст. суд Німеччини, стверджуючи, що «принцип соціальної держави Основного закону (конституції), як правило, не містить